

דו"ח ראשון
יולי 2023

מחקר בקרב נבחרי ציבור בשלטון המקומי בישראל

קלרסה סרגר¹, ליאור שפר², פיטר לזון¹
¹אוניברסיטת טורונטו, ²אוניברסיטת תל אביב

UNIVERSITY OF
TORONTO

TEL AVIV
אוניברסיטת
תל אביב UNIVERSITY

בחודשים האחרונים נערך פרויקט מחקר ראשון מסוגו על ידי אוניברסיטת תל אביב בישראל ואוניברסיטת שורונטו בקנדה. מטרת המחקר היתה להבין מקרוב את החוויות והעמדות של נבחרי הציבור בשלטון המקומי ולזהות את האתגרים המרכזיים עימם מתמודד השלטון המקומי בארץ ובעולם. המחקר הישראלי הוא חלק מפרויקט בינלאומי שנקרא **European Panel of Local Officials** שבמסגרתו רואיינו במקביל אלפי נבחרי ציבור מוניציפליים באיטליה, בריטניה, צרפת, גרמניה, ושווייץ.

בין פברואר ליוני 2023 פנינו לכלל נבחרי הציבור המכהנים ברשויות המקומיות בישראל – חברי מועצות, ראשי מועצות, וראשי ערים – באמצעות הדואר האלקטרוני או דואר כתוב שנשלח לרשויות המקומיות, והזמנו אותם להשתתף במחקר, שכלל מילוי סקר מקוון ראשון מסוגו.

בסך הכל השתתפו במחקר שלנו 642 נבחרות ונבחרי ציבור בשלטון המקומי, מ־187 רשויות מקומיות מרחבי הארץ (מתוך סך הכך 255 רשויות). שיעור ההיענות עומד על 15%, אחוז דומה לזה המושג בסקרים דומים של נבחרי ציבור שנערכו בשנים האחרונות ברחבי העולם. דו"ח זה, הראשון מתוך הפרויקט, נועד להציג ממצאים ראשוניים מתוך המחקר בישראל, ואנו שמחים לשתף אותם איתכם – משתתפי המחקר. במסגרת המחקר אספנו עוד מידע רב נוסף על זה שאנו מדווחים במסמך זה, ואנו עומדים לרשותכם אם יש לכם שאלות קונקרטיות נוספות, שעליהן נשמח לענות ככל שכללי האתיקה והאנונימיות שאנחנו מחויבים להם מאפשרים לנו.

הסקר הנוכחי מהווה צעד ראשון במסגרת מחקר ארוך-טווח של נבחרי ציבור ברשויות המקומיות בישראל ובאירופה שאנו מתכוונים להוציא לפועל בשנים הקרובות. במסגרתו, אנו נזמין אתכם להשתתף בסקרים נוספים מפעם לפעם, וכמובן נשתף איתכם ממצאים נוספים. רבים מכם כבר יצרו איתנו קשר כדי להציף סוגיות חשובות לכם ושאלות שתרצו לכלול בגלים הבאים של הפרויקט. אנו מזמינים אתכם להמשיך לעשות זאת, ובפרט, ליצור איתנו קשר כדי לסמן כיוונים נוספים שבעיניכם ראוי שנבחן. אנו שמחים גם לכל ביקורת והצעה לשיפור. מטרתנו היא לתרום לשיפור השירות הציבורי ברמה המוניציפלית בישראל ואנו זקוקים לכם כדי להצליח לעמוד בה.

אנו מודים לכם מאוד על השתתפותכם!

ד"ר ליאור שפר, אוניברסיטת תל אביב

ד"ר פיטר לון, אוניברסיטת שורונטו

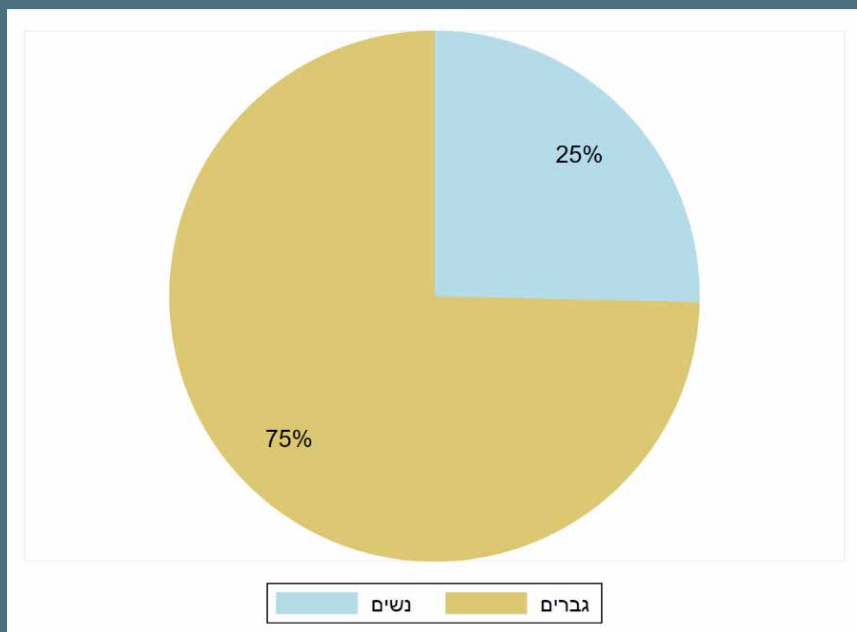
גב' קלרטה שרגר, אוניברסיטת שורונטו

צרו קשר

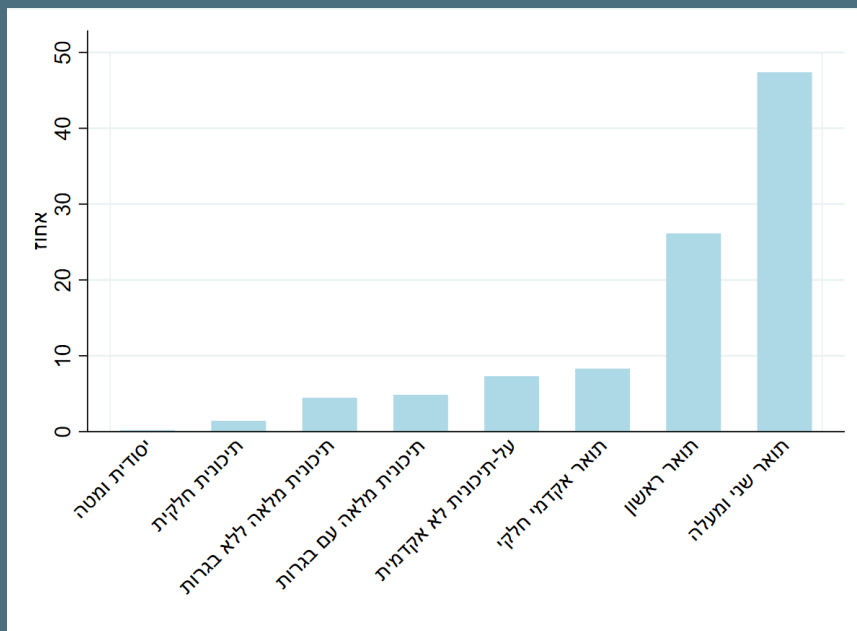
לפניות ושאלות ניתן לפנות
ישירות לד"ר ליאור שפר במייל
liorsheffer@tauex.tau.ac.il

הרכב המשתתפים במחקר

מקרב 642 משתתפי המחקר, 75% הם גברים ו-25% הם נשים (תרשים 1). לשם השוואה, מקרב כלל נבחרי הציבור המכהנים בשלטון המקומי, 82% הם גברים, ו-18% הן נשים.

תרשים 1: מין המשיבים

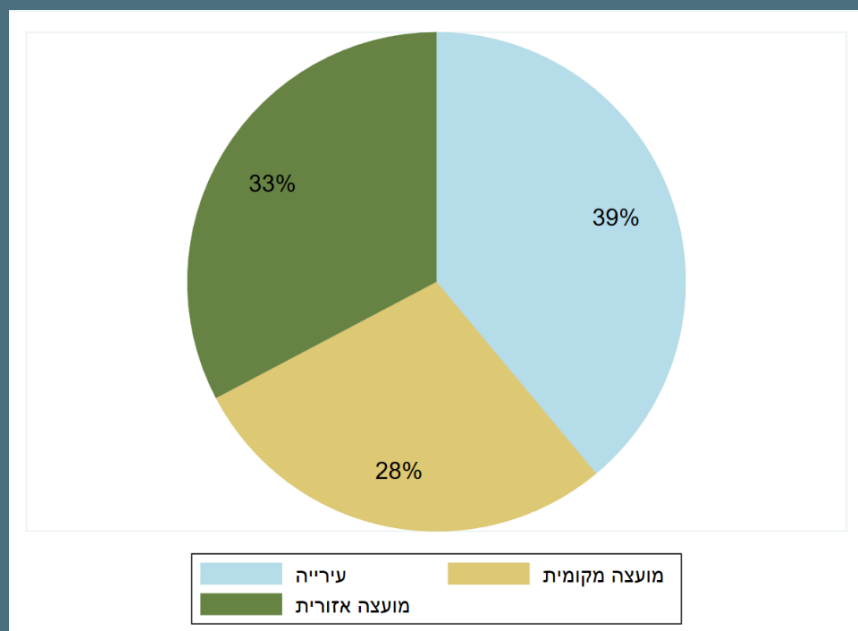
תרשים 2: רמת השכלה (494 משיבים)

המשתתפים נשאלו על השכלתם, ומתוך 494 המשתתפים שענו על השאלה, 69% דיווחו שהם בעלי השכלה אקדמית, עוד 8% הינם בעלי תואר אקדמי חלקי, והיתר (18%) הינם בעלי השכלה תיכונית ומטה (תרשים 2).

טבלה 1: התפלגות נבחרים ונבחרות ציבור לפי סוג רשות, בישראל ובמחקר

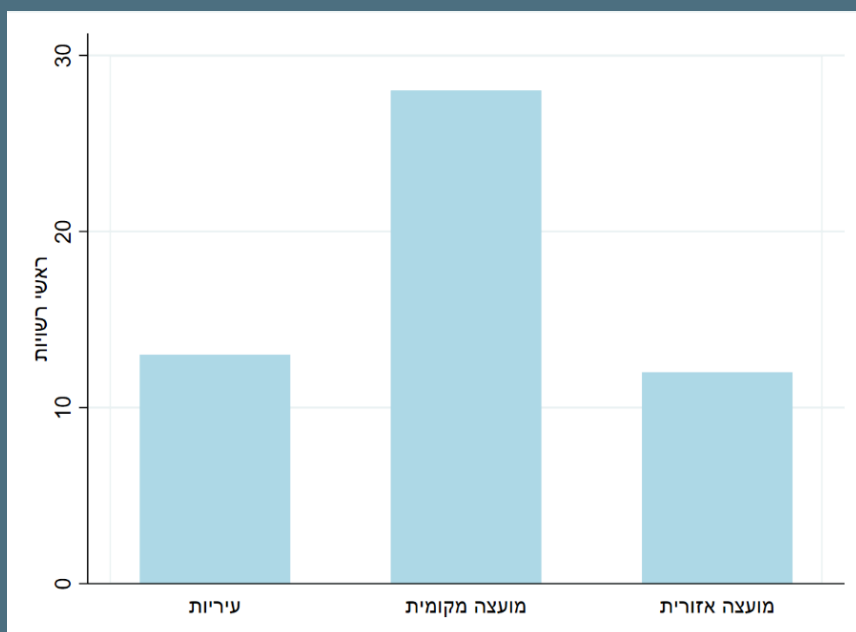
במחקר	בישראל	
250 (39%)	1,550 (36%)	עיריות
182 (28%)	1,452 (33%)	מועצות מקומיות
210 (33%)	1,347 (31%)	מועצות אזוריות
642 (100%)	4,349 (100%)	סך הכל

מבחינת ייצוג סוגי הרשויות במחקר, 39% ממשתתפי הסקר הם חברי עיריות, 28% חברי מועצת מקומיות, ו־32% חברי מועצות אזוריות (תרשים 3). בסך הכל השתתפו במחקר נבחרות ונבחרים ציבור מ־187 רשויות. לשם השוואה, **טבלה 1** מפרטת את התפלגות נבחרים הציבור לפי סוג רשות, בישראל ובמחקר שלנו, וממחישה שהסקר מייצג היטב את סוגי הרשויות בישראל.

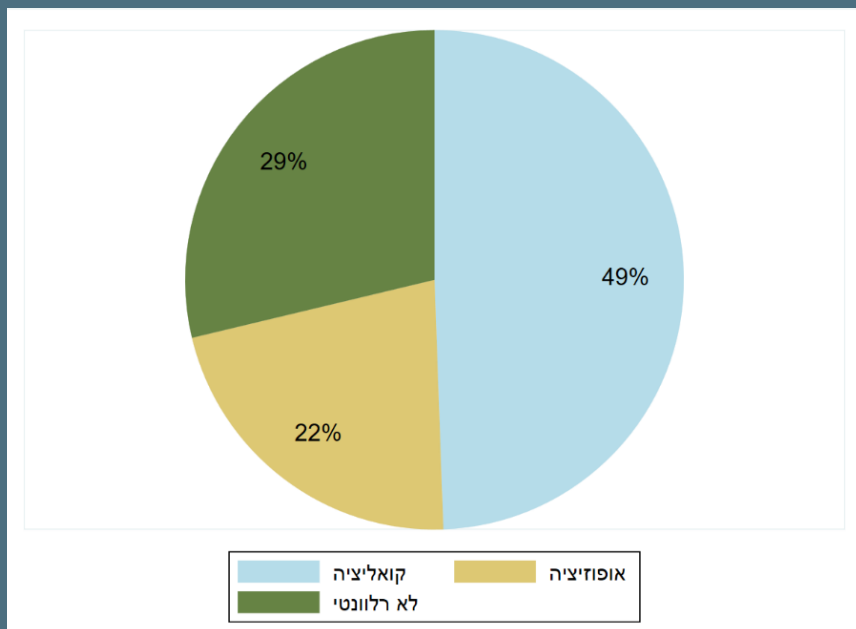
תרשים 3: אחוז המשתתפים במחקר לפי סוג רשות

במחקר השתתפו 53 ראשי רשויות:
 13 מתוכם ראשי עיריות, 28 ראשי
 מועצות מקומיות, ו־12 ראשי
 מועצות אזוריות (תרשים 4).

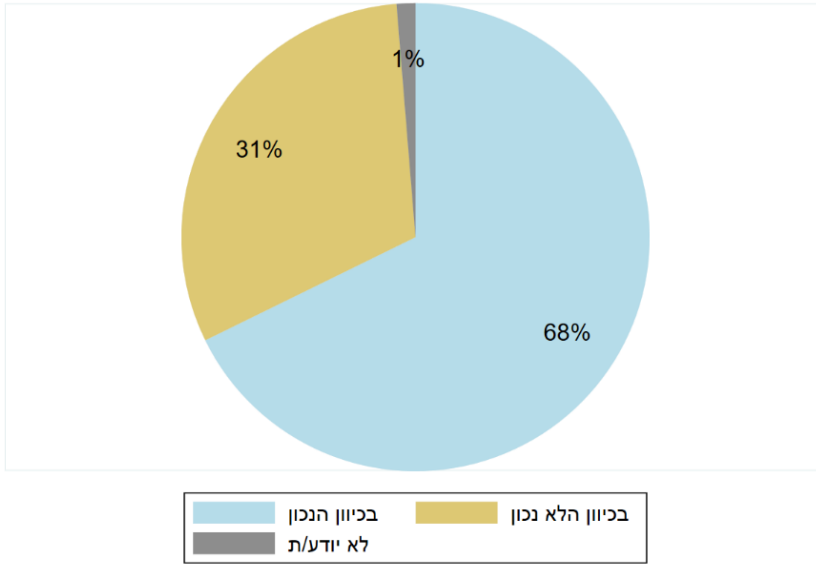
תרשים 4: מספר ראשי הרשויות במחקר, לפי סוג רשות

מקרב משתתפי המחקר 49% ציינו
 שהם חברי הקואליציה ברשות
 המקומית שלהם, 22% ציינו שהם
 חברי אופוזיציה, ו־29% השיבו כי
 זה לא רלוונטי (מתוך 627 המשיבים
 שענו על השאלה) (תרשים 5).

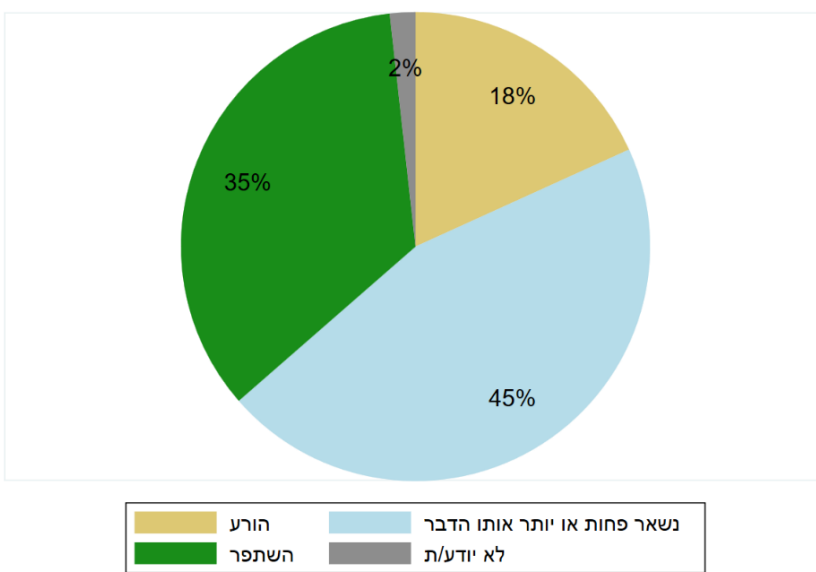
תרשים 5: חברי קואליציה/אופוזיציה

האם לתחושתך דברים נעים בסך הכול בכיוון הנכון או בכיוון הלא-נכון?

תרשים 6: הכיוון בו הדברים נעים ברשות
(624 משיבים)

האם המצב הכלכלי ברשות המקומית שלך השתפר או הורע או נשאר פחות או יותר אותו הדבר?

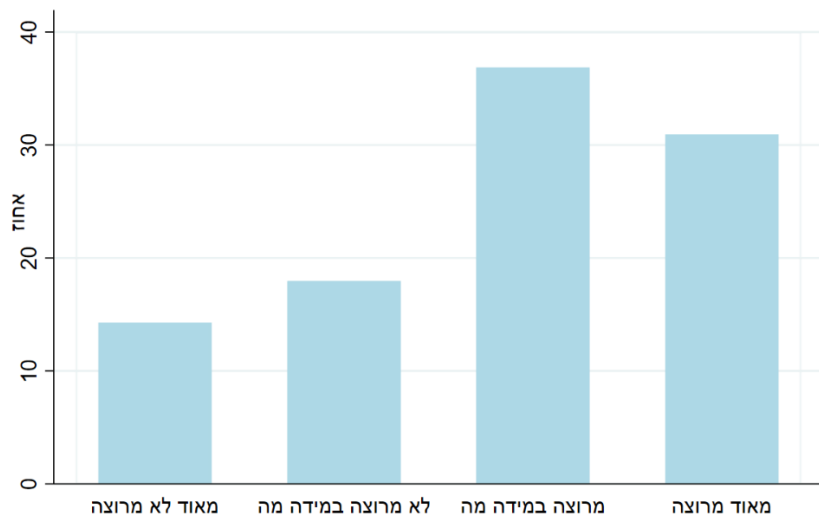
תרשים 7: מצב כלכלי ברשות בשנה האחרונה
(630 משיבים)

כחלק מהמחקר בחנו עמדות של חברי וראשי המועצות בשורה של סוגיות הנוגעות להתנהלות השוטפת של המועצה (האחוזים המוצגים בחלק זה הם מתוך סך כל המשיבים על השאלה. מספר המשיבים על כל שאלה מוצג בסוגריים).

ראשית, שאלנו את המשתתפים האם לתחושתם ברשות שלהם הדברים נעים בסך הכל בכיוון הנכון, או בכיוון הלא-נכון. 68% מהמשיבים סברו שדברים נעים "בכיוון הנכון" ואילו 31% סברו שהדברים נעים "בכיוון הלא נכון" (תרשים 6).

מבחינת המצב הכלכלי ברשות המקומית, 18% השיבו כי המצב הורע בשנה האחרונה, 35% חשבו שהמצב השתפר, ואילו 45% חשבו שהוא נשאר פחות או יותר אותו הדבר (תרשים 7).

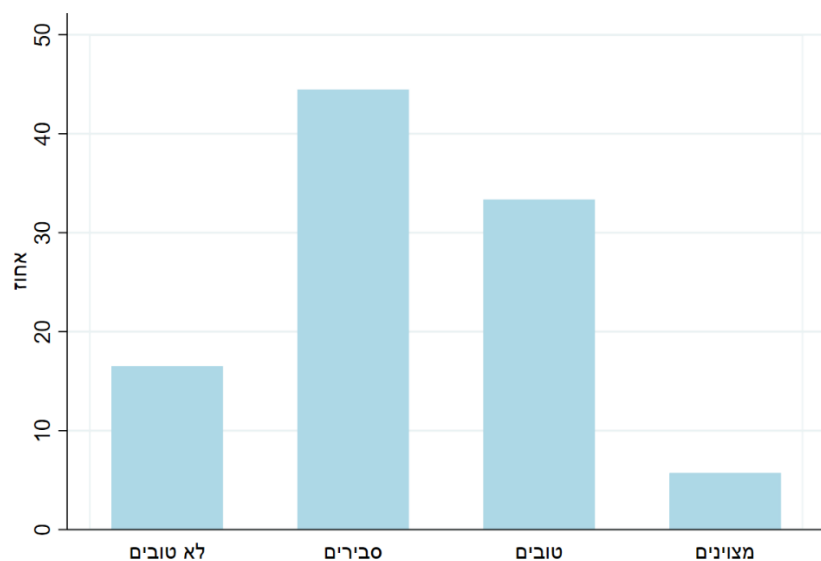
כמה את/ה מרוצה מהאופן שבו הדמוקרטיה עובדת ברשת המקומית שלך?

תרשים 8: שביעות רצון מהדמוקרטיה ברשות (628 משיבים)

כששאלנו את המשתתפים עד כמה הם מרוצים מהאופן שבו הדמוקרטיה עובדת ברשות המקומית שלהם, בסך הכל ניכרה שביעות רצון. 14% היו מאוד לא מרוצים, 18% היו לא מרוצים במידה מה, 37% מרוצים במידה מה, ו-31% מרוצים מאוד. (תרשים 8).

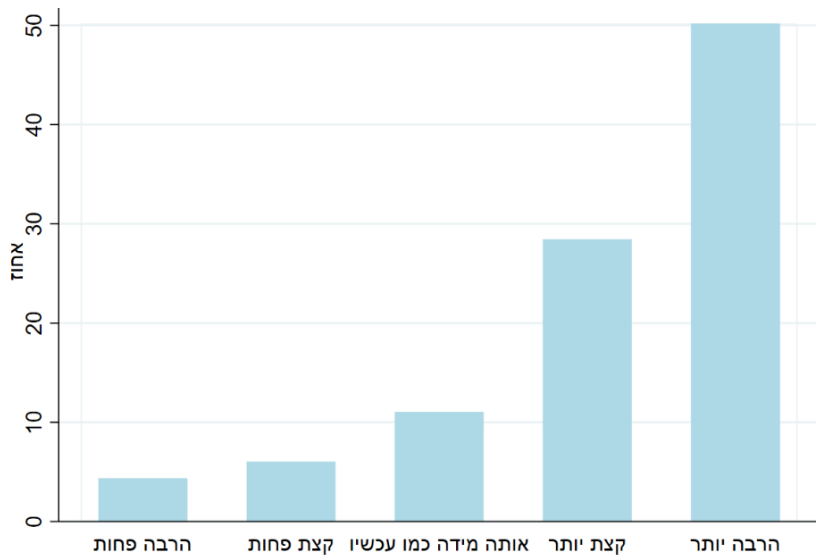
כיצד היית מתאר/ת את היחסים בין השלטון הארצי והרשות המקומית שלך?

תרשים 9: יחסים עם השלטון הארצי (598 משיבים)

אולם בכל הנוגע להערכת היחסים בין הרשות המקומית לשלטון הארצי, עולה כי המשתתפים סבורים כי המצב טעון שיפור. בתשובה לשאלה "כיצד היית מתאר/ת את היחסים בין השלטון הארצי והרשות המקומית שלך?" 17% מהמשיבים השיבו "לא טובים", 45% סברו שהיחסים "סבירים", 33% העריכו אותם כ"טובים" ו-6% בלבד העריכו אותם כ"מצוינים" (תרשים 9).

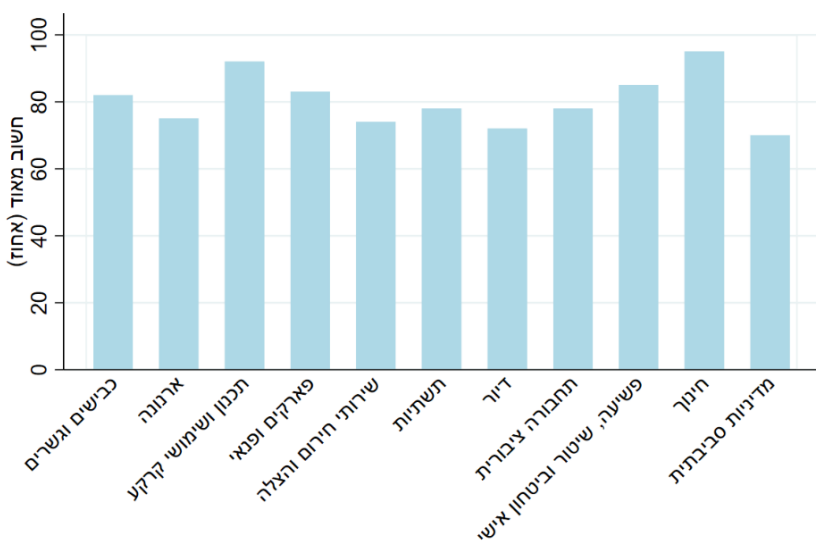
כמה אוטונומיה צריך לדעתך השלטון הארצי לתת לרשות המקומית שלך בהשוואה למצב עכשיו?

תרשים 10: מידת האוטונומיה הרצויה ברשות (602 משיבים)

כמו כן המשיבים סברו שבסך הכל השלטון הארצי צריך לתת לרשות המקומית יותר אוטונומיה בהשוואה למצב הקיים. כך, רק 10% מהמשיבים השיבו כי על השלטון הארצי לתת קצת פחות או הרבה פחות אוטונומיה, 11% סברו כי מידת האוטונומיה הנוכחית מספקת, ואילו 79% השיבו כי השלטון הארצי צריך לתת קצת יותר או הרבה יותר אוטונומיה בהשוואה למצב הנוכחי (תרשים 10).

עד כמה חשוב לך כל אחד מנושאי המדיניות הבאים כנבחר ציבור?

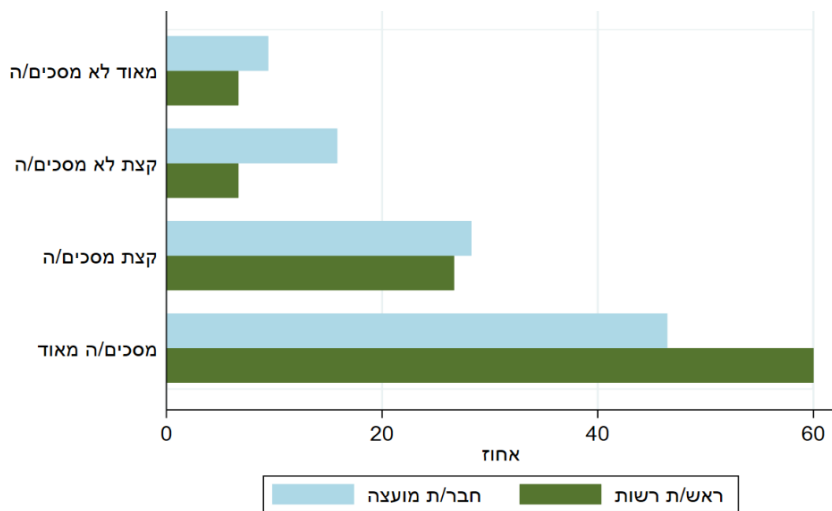
תרשים 11: חשיבות נושאי המדיניות –

אחוז המשיבים שענו "חשוב מאוד"

(מספר המשיבים עבור כל נושא נע בין 594-603)

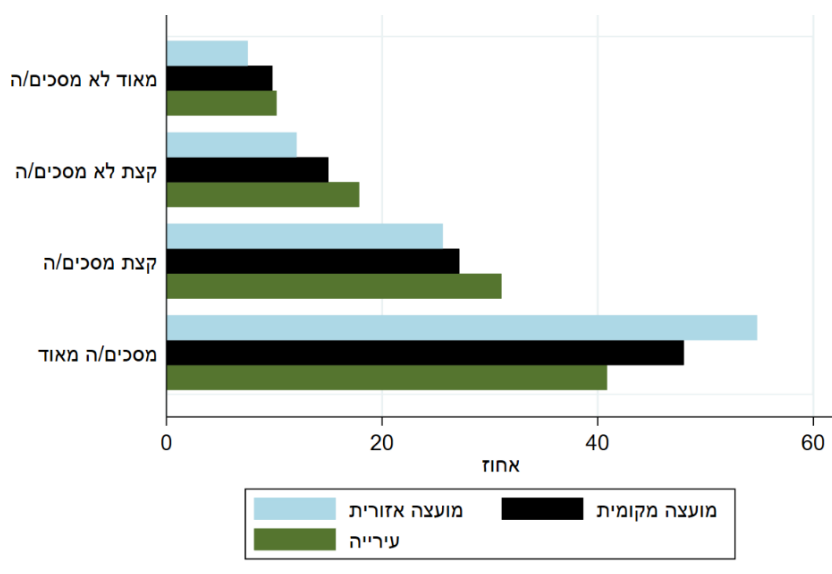
המשתתפים בסקר העידו כי כלל נושאי המדיניות ששאלנו עליהם חשובים להם כנבחרי ציבור. מתוך כלל הנושאים, הכי הרבה משיבים ציינו כי חשובים להם מאוד "תכנון ושימושי קרקע" (92%) ו"חינוך" (95%), ואילו הכי פחות משיבים ציינו כי חשובים להם מאוד "מדיניות סביבתית" (70%) ו"דיור" (72%) (תרשים 11).

קבלת החלטות מוניציפלית עוסקת בבחירות פרגמטיות ולא במחלוקות אידיאולוגיות

תרשים 12: קבלת החלטות מוניציפלית, לפי תפקיד (607 משיבים)

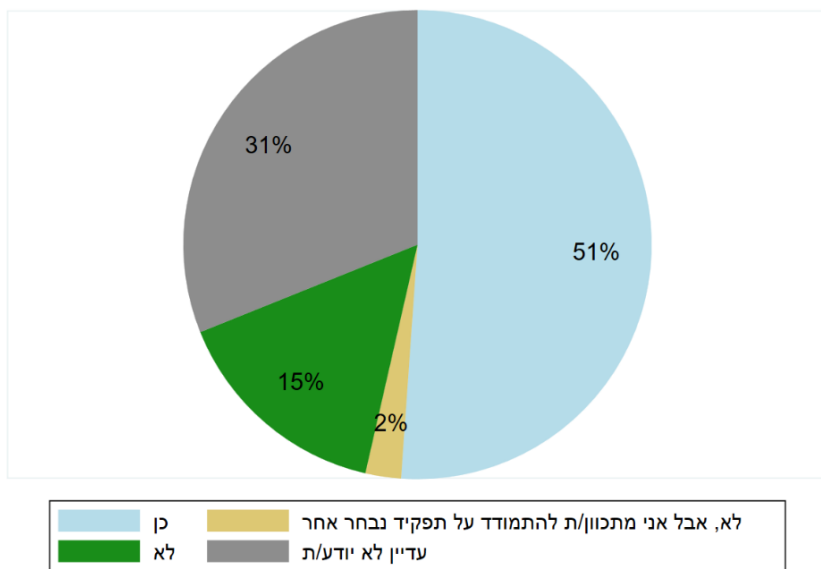
קבלת החלטות מוניציפלית עוסקת בבחירות פרגמטיות ולא במחלוקות אידיאולוגיות

תרשים 13: קבלת החלטות מוניציפלית, לפי סוג רשות (607 משיבים)

שאלנו את המשתתפים אם לדעתם קבלת החלטות מוניציפלית עוסקת בעיקר בבחירות פרגמטיות ולא במחלוקות אידיאולוגיות. **תרשים 12** מציג את התשובות בחלוקה לראשי רשויות וחברי מועצה, ו**תרשים 13** מציג את התשובות לפי סוג הרשות. בעוד ככלל ישנה הסכמה כי קבלת החלטות מוניציפליות עוסקת בבחירות פרגמטיות, מקרב ראשי הרשויות רבים יותר סבורים כך (60% מסכימים מאוד) לעומת חברי מועצות (46%). בחתך לפי סוג רשות נמצא כי במועצות אזוריות רבים יותר סבורים כי קבלת ההחלטות היא יותר פרגמטית מאשר אידיאולוגית, בהשוואה למועצות מקומיות ועיריות.

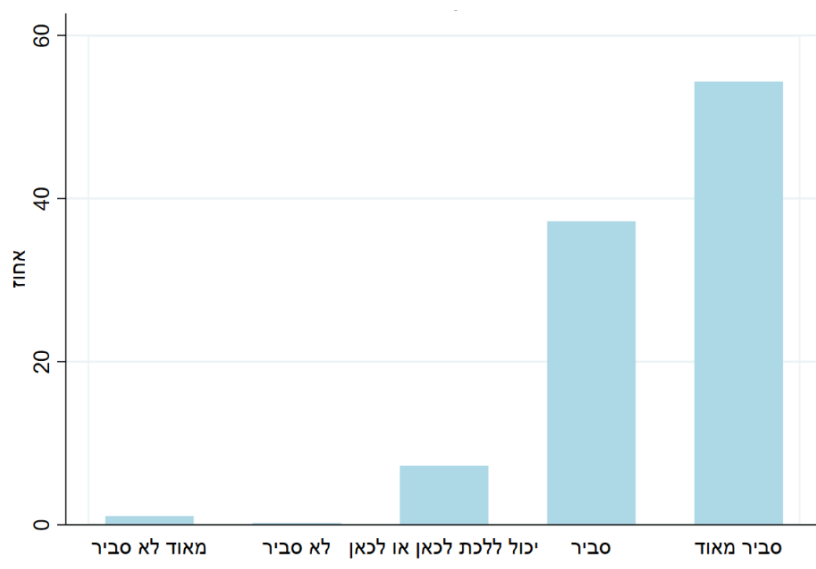
האם את/ה מתכוונ/ת להתמודד בבחירות המוניציפליות הבאות?

תרשים 14: כוונה להתמודד בבחירות לרשויות המקומיות ב-2023 (491 משיבים)

לבסוף, היות ושנת 2023 היא שנת בחירות ברשויות המקומיות, שאלנו את המשתתפים האם הם מתכוונים להתמודד בבחירות המוניציפליות הבאות. מתוך 491 משתתפים שענו על שאלה זו, 51% מתכוונים להתמודד שוב, 15% אינם מתכוונים להתמודד, 31% טרם החליטו, ו-2% נוספים יתמודדו על תפקיד נבחר אחר (תרשים 14). מקרב המשתתפים שמתכוונים להתמודד על תפקיד במועצה או על תפקיד נבחר אחר ואלו שאינם מתכוונים להתמודד, 92% מעריכים שסביר או סביר מאוד שהם יבחרו מחדש (תרשים 15).

כמה סביר לדעתך שתיבחר/י מחדש?

תרשים 15: הערכת הסבירות להיבחר מחדש (484 משיבים)